

Valerie Jonckheer-Sheehy
MVB MRCVS MSc LAS CertWEL Dip. ECAWBM (BM, AWSEL)

Dierenarts, Specialist Gedrag Gezelschapsdieren

Informatieblad: Positieve bekrachtiging niveau I (honden)

Om gewenst gedrag bij een hond te bevorderen kunt u gebruik maken van positieve bekrachtiging: *het toedienen van een aangename prikkel (beloning) aan een hond.*

Het gebruik van positieve bekrachtiging vormt de kern van het gedragsmodificatie-programma voor uw hond. Gedragsmodificatie technieken gebaseerd op positieve bekrachtiging zijn op de lange termijn het meest succesvol om een emotioneel en mentaal stabiel volwassen hond te krijgen. Positieve bekrachtiging is geschikt voor alle honden, maar vooral voor honden met (alle soorten) angststoornissen. De populariteit van positieve bekrachtiging heeft echter ook tot veel discussie en misverstanden geleid. Zorg ervoor dat u voor uw hond de methode zoals beschreven door mij nauwkeurig volgt.

Door het gebruik van positieve bekrachtiging leert u uw hond “wat hij/zij wel moet doen” in plaats van “wat hij/zij niet moet doen” als u het dier zou corrigeren, straffen of ongewenst gedrag zou vermanen. Kijk ook naar www.AVSABonline.org en www.ABRlonline.org (helaas zijn deze websites alleen beschikbaar in het Engels).

Het is verstandig om dit hele informatieblad te lezen. Maar let op, want specifieke adviezen voor uw hond staan beschreven in het verslag, omdat niet alles van toepassing is bij uw hond of omdat het op een iets andere manier toegepast moet worden.

Beloningen:

Een aangename prikkel of beloning is pas aangenaam of belonend als deze door de hond zo ervaren wordt, niet wat onze perceptie daar van is! Denk daarbij aan voer, fysiek contact, aandacht in de vorm van oogcontact, aaien, spelen of een aardige stem gebruiken. Maar let op, deze (zoals bv een aai over de kop) zijn niet altijd voor elke hond belonend of aangenaam.

Voer als beloning?

Als u voer gebruikt als beloningsmiddel dan raad ik in sommige gevallen het programma “voor niets gaat de zon op” aan.

Dit is vergelijkbaar met het programma “nothing in life is for free”. Het wordt gebruikt om te voorkomen dat de hond te dik wordt en/of om hem/haar beter te motiveren. Zorg er daarom voor dat wat u gebruikt als beloning, afgetrokken wordt van het dagelijks rantsoen van uw hond. Geef hem/haar niks anders tussendoor en voer uw hond alleen door het gebruik van voedsel beloningen. Dus moet hij/zij feitelijk voor zijn/haar eten werken net zoals mensen voor geld moeten werken.

Wanneer u voer geeft als beloning, houdt het dan recht voor of in de mond van de hond. Hierdoor voorkomt u dat u uw hond de kans geeft om op te staan als hij/zij zit. Want als hij/zij zit en we willen dat belonen, dan willen we zeker niet dat hij/zij opstaat om de beloning van ons aan te nemen. Zorg dat u uw beloningshand (hand waarmee u de beloning gaat geven) recht voor u uit houdt, dat uw rug recht is en dat u door uw knieën zakt (dus buig niet naar de hond) om de beloning te geven. Het is belangrijk dat u uw andere hand strak op uw buik legt of strak langs uw been houdt om te voorkomen dat uw hond daardoor afgeleid wordt. Zorg ook dat u geen eten heeft in die hand en dat het voer in een klein trainingstasje of zo zit.

Natuurlijk kunnen we niet voer rechtstreeks voor/in de mond van elke hond plaatsen/aanbieden. Sommige honden zouden hiervan schrikken en mogelijk bijten. Bij deze honden is het beter om het rustig naar de hond toe te gooien zodat het vlak voor hem/haar terecht komt, of dat hij/zij het in zijn/haar mond kan vangen.

Aanvullende tipjes:

- Geef nooit chocolade.
- Geef liefst voer dat geen artificiële kleurstoffen of conservingsmiddelen bevat.
- Brokjes zijn vaak niet genoeg om een hond nieuwe gedragingen aan te leren, maar sommige honden worden te opgewonden van sommig voer dus dan kunt u beter iets anders gebruiken. Gek genoeg werken sommige honden graag voor sla, boontjes enz.

Aaien als beloning?

Veel honden zijn niet zo dol op aaien als vaak wordt gedacht. Helaas denken eigenaren vaak dat hun hond van aaien houdt, maar blijkt dan uit videoanalyses dat dit niet zo is. De hond vindt het spannend of juist vervelend, terwijl de eigenaar denkt dat hij/zij het hartstikke leuk vindt en hem/haar daarmee “beloont”. Ook kan aaien tot opwinding leiden bij de hond en is daarom niet altijd een goede vorm van belonen.

Honden vinden het vooral vervelend als ze op hun kop geaaid worden. Dit is zeer bedreigend voor veel honden en vaak worden mensen daarom gebeten. Het is nog vervelender voor de hond als dit gebeurt met kleine klopjes op zijn/haar hoofd. De meeste honden hebben echter geleerd om het te accepteren en vandaar dat eigenaren in de war raken. Soms komen honden naar ons toe en leunen ze tegen ons aan. Dit betekent ook niet per se dat ze geaaid willen worden. Gaat de hond op zijn/haar rug liggen en laat hij/zij zijn/haar buik zien? Dan betekent dit vaak dat de hond juist een conflict met u wilt vermijden en graag wilt dat je hem/haar met rust laat. Maar sommige honden vinden het wel fijn om geaaid te worden en sommige gaan ook op hun rug liggen om geaaid te worden. Kijk daarom heel goed naar de situatie en de individuele hond. Als de hond ontspannen blijft, is het mogelijk dat hij/zij het wel fijn vindt. Als u er over twijfelt doe het dan liever niet. Gaat hij/zij achteruit leunen of stappen, neemt hij/zij een lage houding aan, begint hij/zij de lippen te likken of weg te kijken of wordt hij/zij agressief? Dan vindt hij/zij het waarschijnlijk niet prettig, dus doe het dan liever niet. Denk aan het Infoblad van de ladder van agressie bij honden.

Honden houden er meer van om gekriebeld te worden dan om geaaid te worden. Als u echt iets wilt/moet doen, aai of kriebel hem/haar dan achter de oren, op de borst of op de schouders of maak gebruik van lange, stevige masserende bewegingen. Dit vinden honden vaak veel fijner dan aaien. Masseer de hond niet zachtjes want dit vinden ze ook vaak irritant. En hou het kort.

Beloningsniveau:

Zorg dat u iets heeft dat de hond:

- lekker vindt (beloningsniveau 1) bv een brokje,
- heel lekker vindt (beloningsniveau 2) bv een stukje kaas en
- extreem lekker vindt (beloningsniveau 3) bv een stukje leverworst of stukje kip.

Doe de oefeningen bij voorkeur vóór de hond zijn/haar eten krijgt zodat hij/zij gemotiveerd is te werken voor iets lekkers. Voor sommige honden is voer maar matig belonend en kan dat gebruikt worden als beloningsniveau 1-2. Bij deze honden is spelen soms veel meer belonend en is dat eigenlijk hun beloningsniveau 3. Ook is er verschil in welk speelgoed bv. een piepspeelgoed of een trekspeelgoed enz. Leer uw hond beter kennen en check wat hij/zij lekker en belonend/motiverend vindt. Geef hem/haar de keus tussen verschillende lekkernijen en kijk wat hij/zij het lekkerste vindt. Speel met verschillend speelgoed met hem/haar enz. Als u een stukje kaas of vlees gebruik als beloning zorg dan dat het heel erg klein is. Het hoort net zo groot te zijn als de helft van uw duim nagel. Het gebruik van voer dat hoog in eiwit is raadzaam. Dus voer zoals vlees (bv kip, lam of rundvlees), kaas of gekookte eieren. Deze worden aangeraden omdat ze mogelijk invloed kunnen hebben op de neurochemie in de hersenen en daardoor een hond helpen te ontspannen. Dus indien mogelijk, kies deze boven koolhydraten (zoals brokjes).

Timing:

Wanneer u uw hond beloont, zorg er dan voor dat u dit direct doet. Het liefst binnen een halve seconde zodra uw hond het gewenste gedrag laat zien. Hierdoor kan de hond het verband leggen tussen het uitvoeren van het gewenste gedrag en de beloning.

Bekrachtigingsschema:

Voorlopig is het van belang om uw hond, elke keer dat hij/zij het gewenste gedrag laat zien of een commando uitvoert, te belonen. Op een latere tijdstip wordt dit aangepast.

Oefeningen

Alle beschreven oefeningen dienen in de eerste fase van de training in een rustige omgeving plaats te vinden (bv thuis (binnen) zonder afleidingen) tenzij anders is aangegeven.

a. Fluisteren:

Het is prettig als uw hond kan leren om rustig en ontspannen te zijn. Beloon de hond als hij/zij van zichzelf rustig en ontspannen is. Elke keer dat u hem/haar ergens rustig ziet liggen met zijn/haar kop plat op de grond en ogen dicht (niet slapend – het is niet de bedoeling om een slapende hond wakker te maken), fluister dan heel zachtjes “goed zo” of “braaf”. Eigenlijk moet u het zo zachtjes fluisteren dat niemand het hoort, zelfs niet iemand die naast u zit. Kijk niet naar de hond, draai uw lichaam niet naar hem/haar toe, aai hem/haar niet en maak ook geen oogcontact. Hij/zij hoort na uw beloning, rustig te blijven liggen. Als u dit regelmatig en consequent doet, wordt uw hond minder makkelijk geprikkeld door andere stimuli. Gebruik elke gelegenheid om de hond te laten weten dat zijn/haar spontaan rustige gedrag gewenst is. Dit is tijdens het consult geoefend en heeft niks te maken met een hondenfluisteraar!

b. Aandachtsoefening:

Probeer om de hond rustig te houden. Zorg dat mensen (u of anderen die met de hond bezig zijn) hem/haar niet per ongeluk agiteren. Vraag uw hond om zijn/haar aandacht aan u te geven door naar u te kijken vóór alle interacties (bv. voordat de hond de deur uit mag gaan of geaaid mag worden).

Eerst vraagt u de hond te gaan zitten. Beloon hem/haar met wat lekkers als hij/zij gaat zitten. Als uw hond niet goed kan zitten op commando leer dit dan eerst. Vervolgens leert u de hond naar u te kijken. Om dit aan te leren, volgt u de volgende stappen:

- In eerste instantie houdt u een snoepje in uw hand en houdt u uw dichte hand aan de zijkant van uw oog. Als de hond überhaupt in uw richting kijkt, beloon hem/haar dan met het snoepje. Mocht dit niet werken houdt dan het snoepje tussen uw wijsvinger en duim en uw hand bij de zijkant van uw oog. Op het moment dat de hond naar u kijkt, beloont u hem/haar.
- Als de hond dit op een consequente manier uitvoert, dan kunt u een stem commando toevoegen (bv “kijk”) net vóór u uw hand omhoog brengt.
- Als de hond goed reageert op het stemcommando dan hoeft u uw hand niet meer omhoog te brengen. Dan kunt u ook iets langer wachten voordat u de beloning aan de hond geeft, bv. 1-2 seconden.

Deze informatie is gebaseerd op “the attention training protocol” van het “Protocol for Deference” dat ontwikkeld is door de bekende gedragspecialist Dr. K. Overall.

Honden zijn sociale dieren. Ze zoeken duidelijk naar informatie en begeleiding bij hun eigenaren of verzorgers. In het Engels heet dit ‘deference’. Dit protocol helpt uw hond om beter met u en eventueel andere mensen te kunnen communiceren.

Het doel van alle trainingen/technieken en andere therapieën om het gedrag te beïnvloeden is uiteindelijk om uw hond nieuwe gewenste gedragingen aan te leren. U leert uw hond dat het ingaan op verzoeken van mensen voor hem/haar tot betrouwbare positieve gebeurtenissen leidt. Dit leert uw hond dat het verstandig is om te wachten op begeleiding of signalen van mensen als hij/zij gestrest of angstig is of niet zeker weet hoe hij/zij moet reageren. Het “zit gedrag” of “deference” werkt daarbij als een soort “time out”. Dit kan de druk afbouwen voor de hond en hem/haar laten ontspannen. Normaal gesproken is een hond die zit minder reactief/geagiteerd dan een hond die aan het rondrennen is.

Echter wel een waarschuwing: ook een hond die zit of ligt kan opgewonden zijn/worden, blaffen en bijten!

© Valerie Jonckheer-Sheehy 2015